

Lucie Véllová

Výstava *Pravěká dobrodružství* *Eduarda Štorcha*

V červnu 2025 otevřelo Národní muzeum výstavu *Pravěká dobrodružství Eduarda Štorcha* u příležitosti dvou výročí – 100 let od zakoupení spisovatelovy archeologické sbírky a zároveň 70 let od Štorchova úmrtí v červnu 1956. Ve výstavě se prolínaly dvě vizuálně odlišené tematické linky. Životopisná linka, tvořená vyššími, tmavšími vertikálními panely představila Eduarda Štorcha nejen jako oblíbeného spisovatele pro děti a mládež, ale i pokrokového pedagoga, zakladatele lyžařských kurzů, ozdravných pobyků u moře, nadšeného skauta a zapáleného amatérského archeologa a sběratele. Hlavním záměrem příběhové linky situované na barevné podesty bylo propojení Štorchových dobrodružných příběhů s archeologickými obdobími a nálezy, zejména jeho vlastními, které mu byly často inspirací, ale též s příklady fauny hrající v knihách důležitou roli. Na výstavě tudíž spolupracovalo několik složek Národního muzea – Historické muzeum, Knihovna Národního muzea a Přírodovědecké muzeum.

Partnerem výstavy umístěné do dvou sálů v přízemí Nové budovy Národního muzea se přirozeně stal Památník národního písemnictví, který spravuje archivní materiály ze Štorchovy pozůstalosti včetně četných fotografií. Tisková data pro

↑ Pohled do první výstavní místnosti týkající se doby kamenné,
foto: Barbora Aradská

↑ Vitriny s artefakty z doby lovců mamutů, foto: Lucie Vělová

reprodukce ilustrací Zdeňka Buriana, s nimiž jsou Štorchovy knihy neodmyslitelně spjaty, a též pro faksimilie cizojazyčných vydání Štorchových děl laskavě poskytlo Městské muzeum a galerie Hořice.

V první místnosti vyhrazené románům z doby kamenné si návštěvníci připomněli legendární *Lovce mamutů* skrze výjimečné paleontologické a archeologické nálezy z mladého paleolitu. Paleolitické figurky zvířátek, které v románu vytvoří jeden z hlavních hrdinů Veverčák, zapůjčené z moravských institucí, jsou spolu s Věstonickou venuší považovány za první keramické předměty na světě. Atmosféru doby ledové dokreslily příklady fauny, která se na našem území už nevyskytuje, jako jsou pižmoň, rosomák, lumíci nebo mamutí mládě, jež bylo speciálně pro tuto výstavu přesunuto z paleontologické expozice Národního muzea Okna do pravěku. Zbytek místnosti byl věnován již období prvních zemědělců (mladší a pozdní době kamenné – neolitu a eneolitu), kam lze řadit další známé knihy

↓ Průčelí neolitického dlouhého domu, foto: Barbora Aradská

↑ Druhá místnost začínající dobou bronzovou, foto: Barbora Aradská

↑ Pohled do druhé místnosti výstavy, foto: Barbora Aradská

Osada Havranů, Minehava a U Veliké řeky. Presentovány byly např. Štorchovy nálezy učiněné zejména na území dnešní Prahy 8 a 9, a to inventáře hrobů kultury se šňůrovou keramikou a se zvoncovitými poháry. Zvlášť dětské návštěvníky jistě potěšila kulisa paleolitické jeskyně s promítaným ohněm, ukázka průčelí neolitického domu, rekonstrukce eneolitického hrobu s kamenným obložením a výbavou čtyř tulipánovitých pohárů z Prahy-Tróje nebo převlékárna s pravěkými oděvy.

Druhá místnost přiblížila dobu bronzovou, dobu železnou, dobu římskou a raný středověk, přičemž opět každé období mělo svou vyhrazenou barvu pro snadnou orientaci návštěvníka. V době bronzové zaujímají zvláštní postavení jehlice z Nečína – nález depotu z roku 1929, který inspiroval Štorcha k sepsání románu *Bronzový poklad*, či věrná antropologická rekonstrukce ženy s nejbohatší výbavou v únětické kultuře z pohřebiště v Mikulovicích (zápůjčka z Archeologického ústavu AV ČR, Praha v.v.i.). K vidění byly též nálezy z žárových hrobů knovízské kultury z Manin v Praze-Holešovicích, poznatky z těchto vykopávek Štorch zúročil v knize *V šeru dávných věků*. Mezi artefakty z doby železné vynikla neobvyklá výbava Štorchova nálezu keltského bojovníckého hrobu z Prahy-Hloubětína s železným mečem s pochvou, opaskem, bronzovým nákrčníkem a zlatým prstenem. Do časů říše Marobuda, krále Markomanů, návštěvníky zavedl román *Zlomený meč*, představeno bylo germánské prostředí, jakož i luxusní výrobky římských dílen z 1. století n. l., byla možnost si vyzkoušet repliky germánského i římského štítu.

Ranému středověku věnoval Eduard Štorch několik knih, z nichž nejoblíbenější byly *Hrdina Nik*, pojednávající o bojích Avarů a Slovanů sjednocených pod franským kupcem Sámem, a *Zastavený přívál* o odporu českých kmenů proti francké invazi. Nechyběly opět „chlupaté exponáty“ jako medvěd či bobr, kteří se v knihách Eduarda Štorcha často objevují. Představeny byly i některé Štorchovy nálezy ze středověku a novověku, k nimž již literární díla nevznikla. Na konec druhé místnosti byl situován odpočinkový koutek s knihovničkou Štorchových děl a promítáním vybraných ukázek z filmové trilogie režiséra J. Schmidta natočené podle Štorchových knih.

Celkem bylo na výstavě k vidění přes 300 autentických předmětů ze Štorchovy osobní sbírky (nálezy, včetně antropologického materiálu, originály jeho deníku a sbírkových katalogů) a dalších 500 exponátů přibližujících období, ve kterém se jeho romány odehrávají. Ve sbírkách Národního muzea se na různých odděleních nachází přes tisíc unikátních artefaktů spojených se Štorchovým jménem. Audiovizuální prvky nabídly digitální trasu putování lovců mamutů, výběr fotografií ze Štorchovy pozůstalosti, prolistování Kroniky Dětské farmy (Štorchova výjimečného projektu „přírodní školy“ na Libeňském ostrově), či prohlížení 3D skenu jediné římské přilby na našem území, uložené ve sbírkách Státního zámku Opočno. Kreativnější návštěvníci si mohli své literární a ilustrátorské dovednosti

↑ Tematika raného středověku
v závěru druhé místnosti, foto:
Barbora Aradská

vyzkoušet přímo ve výstavě, nebo svoje výtvary zasílat mailem. Nejlepší díla byla zveřejněna ve výstavě.

Vzhledem k ucelenému chronologickému představení domácího pravěkého vývoje byla výstava poutavým doplněním výuky zejména pro základní a střední školy, pro které připravilo lektorské oddělení Národního muzea čtyři věkově odstupňované vzdělávací a lektorované programy. Na aktivity a workshopy spojené s osobností Eduarda Štorcha byl v roce 2025 zaměřen také letní příměstský tábor Klubu mladých archeologů, podzimní archeologický kroužek Klubu mladých archeologů – Od Kopčema po Marobuda – a Den archeologie uskutečněný 18. října. K výstavě byla připravena stejnojmenná doprovodná publikace a brožurka pro děti a mládež s názvem *Vzhůru do pravěku s Eduardem Štorchem*. Výstava byla ukončena na konci března 2026 a chystá se její menší adaptace do prostorů Muzea české loutky a cirkusu v Prachaticích pro rok 2028.